

N°1 MARS 2016

patos

elle

ETT MAGASIN
OM SMÅTT & STORT
I TROLLHÄTTAN

HON KOM TILL
EN TRYGGARE
VARDAG

Maila lämnade
Finland för ett nytt liv
i Trollhättan.
[s.26](#)

MAGNUS LARSSON

Entreprenören som
ser fler dimensioner.

Svenska kyrkan
TROLLHÄTTAN

4

Ständigt i rörelse
Magnus Larsson
drivs av engagemang

21

Rätten till mat
Jenny Berggren sjunger
för fastekampanjen

10

Påskens näringsbomb
Det rymms mycket
innanför äggskalet

22

Mammornas hjältar
Ett livsviktigt stöd
bland kåkstadens skjul

12

Energismarta kvadrat
Jan förvandlade
Göotalundens kyrka

25

Ung företagstrio
Satsar på väl-
görande kläder

16

Kryss & Sudoku
Klura och vinn
rättvisemärkt

26

Flytten till jobb
Finländarna byggde
svensk industri

18

Snart blommar det
50 000 penséer ska
pryda kyrkogårdarna

30

Påskens kalender
Sång, musik &
gudstjänster

Magasinet Patos delas ut 4 gånger per år till samtliga 22 000 hushåll inom Trollhättans pastorat (Trollhättans, Lextorps och Göotalundens församlingar)

ANSVARIG UTGIVARE: Maria Classon
REDAKTÖR: Ulf Sundberg
REDAKTION: Maria Classon, Katharina Klingborg, Marie-Louise Svensson, Thorgny Skantz, Mikko Ollilainen, Eivor Rova, Ulf Sundberg och Roger Patriksson
TEXT, PRODUKTION OCH FORMGIVNING: Profil Kommunikation

TRYCKERI: Cela Grafiska
PAPPER: Omslag Galerie art silk 300g, inlaga Edixion offset 150g
DISTRIBUTION: Västsvensk Tidningsdistribution
UPPLAGA: 24 000

POSTADRESS: Box 161,
461 24 Trollhättan
BESÖKSADRESS:
Kyrkans hus, Drottninggatan 42
TELEFON: 0520-47 29 00
VID UTEBLIVEN TIDNING
Ring 0520-42 27 00

GLAD PÅSK

TACK, FÖRALLA uppmuntrande ord efter premiärnumret av vårt nya magasin Patos. Ni är många som hört av er med beröm, samtidigt som vi fått många bra synpunkter och idéer inför fortsättningen. Det känns väldigt inspirerande! En som är rik på idéer är trollhätteprofilen Magnus Larsson, som du möter i årets första nummer. Där kan vi verkligen prata om socialt patos och engagemang. Förhoppningsvis får även han lite extra tid att koppla av under den stundande påskhelgen. En tradition fylld av ägg, påskris och godis då många av oss också passar på att träffa släkt och vänner.

PÅSKEN ÄR OCKSÅ startskottet för våren. Och även om helgen infaller ganska tidigt i år, så är det säkert en hel del som plockar fram grillen och lägger den första dynan i solstolen. Våren kan också symbolisera påskens innebörd – att gå från mörker till ljus och uppleva hur livet börjar om. Det är kristenhetens största och viktigaste högtid där varje dag berättar sin egen historia. Från Jesu korsfästelse på Långfredagen till uppståndelsen på Påskdagen.

JAG ÖNSKAR DIG en riktigt glad och skön påsk och hälsar dig hjärtligt välkommen till våra kyrkor!

Maria Classon

Maria Classon
Kyrkoherde
Trollhättans pastorat

EN IDÉRIK IRON MAN MED STORT HJÄRTA.

Text: Erik Torstensson
Bild: Jerry Lövberg

Säg Butlers-Magnus. Och i stort sett varenda trollhättebo vet vem vi talar om. Idag kombinerar han jobbet som krogägare med att skapa idrottsevenemang där den sociala dimensionen alltid finns med.

Det var inte helt lätt att hitta en lucka för ett möte med trollhätteprofilen. Magnus Larssons februariagenda var, precis som resten av året, välfylld. Företagsmöten, långlopp på skidor i Österrike, fler möten och ett par dagar i bil för att åka runt halva Sverige för att bland annat få klart med fler stjärnnamn till den ständigt växande rullskidtävlingen Alliansloppet. Till slut ses vi över en lördagslunch på Etage.

– Jag brukar äta lördagslunch här, säger Magnus när han nobbat de två rulltrapporna upp till andra våningen och stegat upp för den vanliga trappan i mitten.

HAN KOMMER DIREKT från Slättbergshallen där han ägnat förmiddagen åt rinkbandy med ett gäng gamla kompisar. Ett par gympass varje vecka ("jag måste för att bygga upp ett dåligt knä") och fyra-fem löprundor runt milen gör att 47-åringen nog aldrig varit i bättre form. Inte ens när han härjade som bäst med fotboll och bandy. För Magnus Larsson är inte bara en entreprenör och idéspruta, utan också en genuin föreningsmänniska.

– Jag hade aldrig varit den jag är eller där jag är utan idrotten. Den har givit mig otroligt mycket, säger han medan han omsorgsfullt lassar upp valda delar av den asiatiska buffén på tallriken.

Det har gått 23 år sedan han och kompisarna Niklas Jacobsson och Kenneth Johansen bestämde sig för att ta steget från kroganställda på Swania till krogägare. De tog över det konkursdrabbade Minerva mitt i stan.

– Hade vi vetat då vad det inne-

Jag har blivit bättre på att säga nej och även på att släppa vissa delar i det jag engagerar mig i.

bar så hade vi aldrig gjort det. Det är en tuff bransch och långt ifrån så häftigt som många tror. Vi har jobbat stenhårt och dessutom alltid hållit på principen att inte dricka en droppe under alla år vi stått i baren. Det skulle inte funka, säger Magnus, som trots allt slit inte ångrar något.

– Jag har fått lära känna så många fantastiska människor.

MAGNUS HAR ALLTID varit lite av ägartrions ansikte utåt. Han är rättfram, pratglad och har glimten i ögat. Samtidigt som han är målmedveten, bestämd och inte nöjer sig med nästan bra. Och har han bestämt sig för att förverkliga en idé, så blir det så. Det är ingen tillfällighet att han får förfrågningar om att en-

gagera sig i en rad olika projekt, föreningar och evenemang.

– Jag har blivit bättre på att säga nej och att släppa delar i det jag engagerar mig i. FC Trollhättan är ett exempel. Ifjol när jag gick med och jobbade i organisationen så blev det i praktiken ett heltidsjobb. Det funkar ju inte i längden och nu har jag varit tydlig med vilka saker jag är med och tar i, säger Magnus, som stör sig på att inte fler företag engagerar sig i föreningslivet generellt.

ATT EFTER ÅR av påtryckningar få med honom i arbetet runt stans elitfotbollslag, var förstås en strategisk framgång. Han får med sig sin omgivning, har kontakter och ser till att få saker gjorda. När även Trollhättans fotbollsikon Håkan Mild, tillika kompanjon med Magnus i glassföretaget Lejonet & Björnen, engagerade sig i FCT skapade det ett vinnande maskineri.

Magnus la sina egna fotbollsskor på hyllan 1996, efter ett benbrott. Kanske var det på tiden, då han opererat såväl korsband som menisk i båda knäna. En skena i ena underbenet minner om benbrottet, men att sluta idrotta har aldrig varit aktuellt. Två Iron Man-tävlingar (4 km simning, 18 mil cykling och ett marathon) står bland annat på meritlistan.

– Någon sa till mig för tio år sedan att jag aldrig skulle klara att genomföra Iron Man, så jag ville bevisa motsatsen. ▷

ALLA LÖPRUNDOR, OFTA tillsammans med 11-åriga hunden och livskamraten Iza, är också källan till många av Magnus Larssons idéer. Den ordinarie rutten startar utanför lägenheten i Vänerparken i Vänersborg, fortsätter över Dalbobron och viker sedan in i skogarna runt Dalbobergen och Ursands camping. En promenad runt Spikön står också högt upp på listan.

– Jag mår som bäst och är mest produktiv i mitt jobb när jag får motionera, men när det är som mest hinner jag inte med någon träning alls. Det händer att jag skriver ner idéer som dyker upp när jag är ute. Endorfinerna sätter igång en del.

ENGAGEMANGET I KROGARNA

Butlers och Buddys är förstås fortfarande en betydande del av vardagen, men kollegorna drar ett större lass medan Magnus ägnar allt mer tid åt att fortsätta utveckla det tioårsjubilerande Alliansloppet. Nu är det världens största tävling för rullskidor och lockar allt fler av de absolut största skidstjärnorna. Loppet föddes när Magnus var skadad och inte kunde springa. Han testade rullskidor istället – och på den vägen är det. Nästa steg är att etablera en världscup på rullskidor och vännen Magnus "Ölme" Eriksson jobbar nu halvtid med det.

– Det har blivit så stort att vi inte kan driva det på ideell basis längre, konstaterar Larsson, som också jobbar för fullt med att bygga ut Klassjoggen. Det handlar om att få landets barn och ungdomar att röra på sig mer. Klassjoggen är en del av arrangemanget runt Alliansloppet och 2015 sprang eller gick 4 000 trollhättteelever i årskurs 4-9 rundan på 2,4 kilometer med start mitt i stan. Ytterligare 3 000 lågstadieelever sprang i anslutning till sina skolor.

– Från några håll har vi mötts av reaktionen att man väl inte kan tvinga barn att motionera. Självklart kan man inte det, men min lärare tvingade mig att jobba med matten, trots att jag inte gillade det. Men han visste att jag behövde det. På samma sätt är det med motion och rörelse. Svensk skola är bland de sämsta i hela Europa på att ha idrott på skoltid och antalet ungdomar som idrottar i en förening har minskat drastiskt. Faktum är att det idag finns barn och ungdomar som aldrig utsatt sig för fysisk påfrestning. Det kommer vi att få betala ett högt pris för längre fram, säger Magnus.

På samma sätt ser han Klassjoggen som ett integrationsprojekt.

– Bara att alla tar på sig en likadan tröja betyder något. Alla är en del av samma lag, men kan anta utmaningen helt utifrån sina egna förutsättningar.

MED HJÄLP AV kända idrottsstjärnor som ambassadörer jobbar han med att etablera Klassjoggen på flera orter runt om i landet. Det kommer att innebära ännu fler timmar i bil.

– Ja, jösses, suckar Magnus när han inser hur många mil och dagar han hittills spenderat vid ratten i arbetet med Alliansloppet. Inte sällan har det burit iväg till Stockholm, Oslo och Falun under en och samma vecka.

Men att få till de personliga mötena med allt från TV-bolag till skidstjärnor är det som krävs för att sätta stenarna

i rullning. Även om han oftast lyckas ro idéerna i hamn, är han ändå aldrig riktigt nöjd och kan njuta fullt ut av slutresultatet.

– Jo, jag kan känna mig nöjd. Fast ofta går jag och retar mig på detaljer som inte klaffat men som ingen annan tänker på. Det finns alltid saker man

Harrys Juljogg, Alliansloppet och Klassjoggen är några av initiativen som sätter hela Trollhättan i rörelse.

kan göra bättre och jag drivs av att hela tiden utvecklas och bygga bra arrangemang och starka team.

GENERELLT SETT TYCKER han att vi i dagens samhälle ibland nöjer oss med att ta de enkla vägarna. Magnus vill spänna bågen högre, annars blir det liksom inte intressant. Fast han kan ta det lugnt också. Just den här dagen är det faktiskt hans födelsedag, men den nyblivne 47-åringen har inga festligheter på gång.

– Jag ska bara vara hemma och ligga i soffan. Har man tillbringat ett halvt liv bakom en bardisk så är det rena lyxen att få göra det en lördagskväll.

Han har två långa förhållande bakom sig, men nu har han levt som singel i sex år. Det är inget medvetet val.

– Jag skulle gärna träffa den rätta och jag älskar barn, men det har inte blivit så ännu. Samtidigt måste jag erkänna att jag nog börjar bli bortskämd och väldigt bekväm med att leva själv. Och Iza och jag kommer väldigt bra överens, vi bråkar aldrig, säger han och skrattar.

FRIHETEN ATT KUNNA styra sina dagar är också en bidragande orsak till Harrys Juljogg, som startar vid Butlers på självaste Julafton. Eftersom Magnus inte har några helt styrda jultraditioner så fanns det en lucka att hinna göra något även då. Det blev en succé och den tredje upplagan i julas lockade 700 deltagare, som gick eller sprang in julstämningen på den 6 kilometer långa banan med start vid Butlers. Startavgiften på 100 kronor går oavkortat till Verdandi i Trollhättan, som hjälper, stödjer och anordnar aktiviteter för människor som drabbats av missbruk.

– I julas drog det in över 100 000

kronor till Verdandi på en timme. Folk vill ut och röra på sig på julaf-tonen och här kan man samtidigt bidra till en bra sak. Det finns väldigt många människor som har det kämpigt och långt ifrån lika bra som du och jag, säger Magnus.

Det finns väldigt många människor som har det kämpigt och långt ifrån lika bra som du och jag

Namn: Magnus Larsson

Född: I Trollhättan 13 februari 1969

Bor: Bostadsrätt i Vänersborg

Familj: Mamma, pappa, en bror och hunden Iza.

Företag: Delägare i Butlers, Buddys, Lejonet & Björnen m fl.

Engagerad i: Alliansloppet, Klassjoggen, Butlers Triathlon och Harrys Juljogg. Ingår även i FC Trollhättans organisation.

Uppmärksammas: Utsågs till årets mest företagsamma person i Fyrbodol 2015, av organisationen Svenskt Näringsliv.

Harrys Juljogg är uppkallat efter den mycket uppskattade friidrottsledaren, tillika Kraftprovets grundare, Harry Lindell. Han gick bort i i november förra året, 81 år gammal.

– Vi ville visa honom vår uppskattning för allt han gjort för Trollhättan.

Tanken är att sprida även Jul-

joggen. Falun/Borlänge kom igång ifjol och fick in 148 000 kronor till en lokal hjälporganisation.

ETT ANNAT MAGNUS Larsson-initiativ inför fjolårets Allianslopp var att fixa en buss och skjutsa äldre från äldreboenden ut till Båberg för att få uppleva loppet på nära håll. Ett tält slogs upp, en drag-spelare fixades och gymnaster bjöd på uppvisning.

Hans stora sociala engagemang lyftes fram i motiveringen då han förra året utsågs av svenskt näringsliv till Årets mest företagssamma person i Fyrbodol.

– Jag har nog generellt ganska svårt att ta emot beröm, men självklart var det jätteroligt och inspirerande att få det.

SKOLAN VAR INGEN direkt favoritsysselsättning, även om han tog sig igenom utan problem. Efter tvåårig social linje var det just kontaktnätet han fått genom idrotten som ledde till de första jobben i väntan på steget in i krogvärlden.

– Där ser vi ännu ett värde med föreningslivet som är lätt att glömma. Du knyter kontakter för livet som du inte får i andra sammanhang. För mig öppnade det definitivt dörren till mina första sommarjobb.

LÖRDAG LUNCH HAR blivit eftermiddag. Nästan tre timmar med Magnus Larsson går snabbt. När vi träffas några dagar senare i samband med fotograferingen har han ett reportageteam från flygbolaget Braathens Aviations eget magasin i härlarna. De ska följa Alliansloppets energiske initiativtagare under en arbetsdag.

– Vi ska ta flyget hem i eftermiddag, men borde ha stannat i två dagar för att hinna med. Det har varit hektiskt, konstaterar skribenten. ♥

EN STOR HELG, BÅDE FÖR KYRKAN OCH FAMILJEN.

Text & foto: Ulf Sundberg

Påskan är kyrkans största högtid. Det är samtidigt en helg då många familjer samlas, umgås och äter gott under sköna lediga dagar. Patos har pejlat läget kring påsktraditionerna.

MOA STRÖM ELIASSON
Strömlundsskolan 3a

– Vi plockar björkris som vi sedan sätter fjädrar i och hänger påskkägg i. Runt omkring riset står det flera kycklingar. Ibland har vi målat på ägg hemma hos min mormor.

JAN-OVE BERTSSON
Arbetsmarknadsenheten

– Utöver maten gör jag inget speciellt under påskan. I stort sett är det samma maträtter som till jul, fast utan skinka och fler ägg istället.

ISABELLA CHOUHA
Skogshöjdens skola klass 2-3

– Under påskan brukar jag träffa mina kusiner här i Trollhättan. Ibland målar vi ägg och de ska vara prickiga och randiga.

JOHAN GUSTAFSSON

Arbetar i Kronokyrkan och med hjälparbete

– Jag träffar barn och barnbarn som får påskägg med godis i. Påsken är viktig för mig. Det är stort att Jesus dött och uppstått för oss människor. Det visar på Gud Faders kärlek till mig.

JESSICA PETERSSON

Säljare J&V Store

Jag har kanske inga direkta påsktraditioner, mer än att jag umgås med vänner och äter påskmiddag. Till den ska det vara ägg, Janssons frestelse, köttbullar och korv.

ALEXANDER NEHME

Blomsterhandlare

– Jag är syrian och vår Påskdag är den 28 april, men jag firar påsk när ni gör det också tillsammans med mina barn och barnbarn från Stockholm. Sista veckan före vår påsk fastar jag och på påskdagen går jag först till syrianska kyrkan i Trollhättan. Efter gudstjänsten är det stor fest med mat i våra lokaler.

PETER OLOFSSON

Föräldraledig

– Vi brukar åka bort under påsken och i år blir det en skidresa till Norge.

MINNA BERTSSON

Praktikant hotel Kung Oscar

– För mig är påsken att umgås med släkt och vänner. Juste den här påsken fyller jag dessutom år, så det blir en del festligheter i och med det.

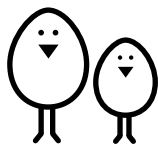
EVA CALLENBERG

Pensionär

– Jag ska träffa barnbarn som kommer och är påskkäringar. Det blir påskmiddag med målade ägg som jag har målat tillsammans med dem.

NYVÄRPT ÄGG
Sjunker ned till botten.

Åldern styr storleken. En ung höna värper mindre ägg och äldre hönor värper större ägg.

Efter 7-8 dagar är ägget som allra godast att koka.

Ägg har i alla tider och traditioner kopplats till fruktbarhet och livskraft.

3 VECKORS-ÄGG
Vänder spetsig sida nedåt.

Håller sig färskt minst två månader i kylan om du förvarar dem med den spetsiga delen nedåt.

Har ägget en toppig fast gula? Då är det färskt!

KOKT ÄGG
Snurrar snabbt och jämnt.

DÅLIGT ÄGG
Flyter upp till ytan.

VÄRT ATT VETA OM ÄGG

Hårdkokta fakta om världens kanske mest kompletta livsmedel.

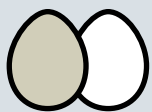
RÄTT ÄGG
Snurrar sakta och ojämnt.

Vattentest!

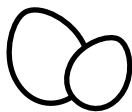
Lägg ägget i en skål med vatten. Om det vänder sig med toppen nedåt är det gott att äta. Om det flyter upp på sidan ska du slänga bort det!

2 000 TON

Under påskafton äter vi svenskar sex miljoner ägg i timman. Totalt under hela påskveckan stoppar vi tillsammans i oss 2 000 ton ägg.

Äggets färg beror på hönan. Bruna hönor ger bruna ägg. Vita hönor får vita.

Äggets storlek beror på hönan. Stora hönor ger stora ägg. Små hönor får mindre.

Kyl ägget direkt efter kokning – då är det lättare att skala.

Frys inte in hela ägg! Knäck det och blanda gulan och vitan – sen kan du frysa in det.

FALSKT!

Ägg ger inte högt kolesterol. Det kolesterol vi får i oss via maten påverkar inte kolesterolhalten i blodet särskilt mycket.

Inom den ortodoxa kyrkan dekorerar man äggen och ger bort som gåva.

Vi äter ägg på påsk eftersom att vi förr samlade dem på hög under fastan. När fastan bröts fanns massor av ägg i skafferiet lagom till påskmiddagen.

Från att ha anklagats för att höja halten av kolesterol i kroppen har det fått sin revansch: Ägget är en vitaminbomb som innehåller nästan allt vi behöver.

Fotbollsdomaren, dietisten och föreläsaren Pernilla Larsson har full koll på ägg.

Text: Jenny Johansson **Foto:** Peter Wahlström

Påskan är på ingång och vi laddar upp med god mat. Och den största matsymbolen måste väl ändå vara ägget. Det sägs dessutom vara en riktig näringsbomb, men vad är det som är så bra?

– Ägget innehåller mycket vitaminer och näringsämnen som till exempel D- och E-vitamin, folat och selen, förklarar dietisten Pernilla Larsson.

D-VITAMINER FÅR VI även i oss genom dagsljus, vilket vi nordbor har brist på under vintermånaderna. Det är bra för ett starkt skelett och humöret och det stärker immunförsvaret. E-vitamin är bra för huden, det motverkar inflammationer och hjälper tarmarna att fungera. Folat behöver vi för matsmältningen, huden och för att bilda nya celler medan selen skyddar mot fria radikaler. Selen är även bra för hår och naglar, immunförsvaret, nervsystemet och ämnesomsättningen. Ägget har med andra ord en bra sammansättning för att vi ska må bra.

ETT TILLAGAT ÄGG är att rekommendera framför råa, om man ser till proteinet som hjälper till att bygga nya muskler, stärka immunförsvaret och tillverka nya celler.

– Kroppen har lättare för att ta upp

proteinet när ägget är tillagat. Du kan antingen koka, pochera eller steka ägget försiktigt. Råa ägg kan till och med hämma upptagningen lite precis som överstekta. Proteinets struktur ändras när det utsätts för hög värme och det blir svårare för kroppen att ta upp det.

MEN HUR ÄR det då med ägg och kolesterol, finns det någon varningstriangel där?

– Nej, det mesta av det kolesterol vi får i oss kommer inte från maten utan från den egna kroppen och tillverkas i levern, säger Pernilla.

Stress, inaktivitet, sömn, hur ofta och hur fiberrikt vi äter påverkar kolesterolet mycket mer än ägg.

– Äggets positiva effekter överglänser de negativa. Det är ju en näringsbomb som dessutom ger en längre mättnadskänsla. Men man ska förstås även äta ägg med måtta.

ÄGG ÄR OCKSÅ en bra byggsten för alla som tränar, eftersom det hjälper till att bygga muskler.

– När du tränar bryter du ner muskeln, för att sedan bygga upp den igen så att den blir ännu lite starkare. Ägg är ett ganska lätt sätt att få i sig dessa byggstenar. Ju äldre du blir, ju mindre muskelmassa har du och desto viktigare blir det att äta ordentligt med protein och att träna, förklarar Pernilla.

Själv äter hon i snitt 7-8 ägg i veckan i många olika former.

– Som mellanmål gillar jag ägggröra eller omelett, kokt eller stekt ägg på en grov macka. Jag brukar även ha ett rått ägg i smoothien och till frukost ska det vara kokt ägg med lite, lite lös gula i mitten. ♥

INNANFÖR SKALET

Protein – ett ägg innehåller 7 gram protein, vilket är en tiondel av dagsbehovet. Merparten av proteinet finns i vitan.

En perfekt blandning av livsnödvändiga **aminosyror** så att vi kan tillgodogöra oss allt protein som finns i ägget.

15 procent av ditt dagliga behov av **järn**.

D-vitamin – bildas i huden när man är ute i dagsljus. Mycket viktigt för oss nordbor att tillföra under vinterhalvåret.

E-vitamin – viktig för ditt immunförsvaret. Anses bidra till cellmembranens och de röda blodkropparnas stabilitet.

Folat – eller **folsyra** behövs för att fostret ska utvecklas normalt under graviditeten. För lite folsyra kan ge blodbrist.

Selen – antioxidant som skyddar mot fria radikaler. Brist kan öka risken för bröst-, lever- eller hudcancer.

Antioxidanterna E-vitamin, selen, lutein, zeaxantin, kapsantin och b-karoten.

Mer än 1/3 av dagsbehovet av **selen, Vitamin E och B12**.

MANNEN BAKOM 460 NYSKAPADE KVADRAT.

Hans pappa jobbade med trädgårdsskötsel och extraknäckte som trädgårdsarkitekt hemma i Värmland. Där såddes fröet som skulle bli Jan Skeppstedts framtida yrke. Lusten att hitta det unika är fortfarande den starkaste drivkraften för arkitekten bakom förvandlingen av Götalundens kyrka.

och det är ingen liten förvandling som skett. Kyrkan byggdes ursprungligen 1958 och de 730 kvadratmeter som fanns har nu byggts om helt, samtidigt som ytterligare 460 har tillkommit.

Det enda som egentligen är helt orört i utformningen är klocktornet, säger Jan Skeppstedt när vi slår oss ner i den kombinerade foajén och kaféet med glasade fasader. ▷

Tegel är ett av
Jan Skeppstedts
favoritmaterial.

Han är nöjd. Slutresultatet som invigdes av biskop Åke Bonnier den 24 oktober förra året lever upp till de ambitioner som Jan hade när han drog upp de första pennstrecken våren 2013.

– Men processen inleddes med att jag träffade kyrkans medarbetare. Det första jag gör i alla uppdrag är att lyssna in vilka behov som de nya lokalerna ska svara upp mot. I det här uppdraget handlade det ju både om en arbetsplats och lokaler som ska kunna ta emot många besökare och rymma allt från gudstjänster, barnaktiviteter, konserter och tacokvällar.

Göotalunden har genom åren byggts till tre gånger och Jan Skeppstedts uppdrag var att skapa en bättre helhet inklusive fler personalutrymmen, nya mötesplatser och ett musikrum. Samtidigt behövde kyrksalen en ansiktslyftning både när det gäller utseende och teknik.

DE 460 NYA kvadratmeterna ordnades genom utbyggnad åt tre håll.

– Det har inneburit ett stort behov av ljusinsläpp i de mittersta lokalerna men jag hittade ganska snart idéer som visade sig hålla hela vägen. Ledorden har varit välkommande och att byggnaden ska präglas av öppenhet och tillgänglighet. Inte minst när det gäller besökare med funktionsnedsättningar. Dessutom har det varit viktigt att själva kyrkorummet får fortsätta vara den dominerande volymen, så att man inte tappar känslan av kyrka och vilket rum som är det centrala, påpekar Jan.

HANS PAPPAS KREATIVA trädgårdsintresse ledde honom så småningom in på arkitektutbildningen vid Chalmers i Göteborg. Därmed blev Jan den första i sin släkt som gav sig in på det spåret. Året var 1970 och efter utbildningen jobbade han först åtta år på arkitektkontor i Jönköping och Linköping. 1983 startade han sedan Arkitekttriangeln i Trollhättan tillsammans med några tidigare kurskamrater. De har genom åren haft en uppsjö av mindre och större uppdrag inom olika kategorier. Antalet kyrkor, kultur-

Solceller på taken och energiglas är några av de klimatsmarta lösningarna. Andra är radiatorerna som samtidigt fungerar som bekväma sittbänkar i foajén.

hus, skolor och andra offentliga byggnader som bär Jans och hans kollegors signatur är många och Vara konserthus är ett av flera som de är extra stolta över.

JAN SKEPPSTEDT UPPLEVER att intresset för arkitektur, form och design har ökat de senaste åren. Fler och fler inser värdet i att man verkligen trivs med sin fysiska omgivning och Jan tror att gemene man har influerats av Ernst Kirchteiger och andra TV-inspiratörer.

– Samtidigt har medvetenheten om hållbart byggande ökat och i Götalunden har det funnits en stark ambition från kyrkan att bygga klimatsmart. Det har vi haft med i alla materialval och att man dessutom ville ha solenergi kändes som en extra rolig utmaning.

KYRKORUMMETS ENA YTTERTAK och delar av taket till ventilationsrummet täcks nu av solceller som under den ljusare delen av året kommer att svara för en stor del av elförsörjningen och uppvärmningen.

– Det är en investering som kommer att betala sig över tid och Svenska kyrkan vill vara en föregångare inom det här området,

I Götalunden har det funnits en stark ambition att bygga klimatsmart.

säger Dan Andersson, fastighetsansvarig i Trollhättans pastorat.

Han har bara hört positiva reaktioner om ”nya” Götalundens kyrka, som nu rymmer 15 medarbetare, sedan några flyttat från Kyrkans gård i Sandhem. Dan Andersson tycker att nya utformningen lever upp till alla ledord som sattes upp från början; klimatsmart, funktionell och tillgänglighet.

– Det är roligt att jobba med Jan. Han har en känsla för detaljer, säger Dan, som i grunden är slöjdlärare och också uppskattar nyanserna som kan skapa en spe-

ciell stämning i en byggnad. Den omsorgsfullt utformade fasadbelysningen som formar byggnaden i kvällsmörkret är ett av flera exempel.

FÖR JAN SKEPPSTEDT väntar nya spännande uppgifter. Hans jobb är också hans stora intresse och i takt med att barnen blivit vuxna och flyttat ut finns det nu mer tid för lite privata projekt. Både på huset hemma i Vargön och sommarstugan i Båstad. Några andra specifika drömjobb har han inte.

– För mig finns det en ny utmaning i varje uppdrag. ♥

HELG-SUDOKU

Så löser du Sudoku: Placera in siffrorna 1 till 9 så att varje vågrät rad, varje lodrät rad samt varje låda med 3 x 3 rutor innehåller varje siffra en gång.

Lösningarna finns på svenskakyrkan.se/trollhattan

	4	2		8			5	1
			5			6		
5		9		6		4	8	
		6	1			8		9
		4		5			2	
9			4					
4							6	
		1		3	5	2		
		5			6			9

	6			8		3	2	
8	7		6	5				1
				3			8	
5	2		7				6	
7	1			9				
			8			7	1	
					1		5	3
				2	9			
1	3	9						6

© Bulls

PÅSKKRYSS

Kryssa rätt och vinn ett presentkort på 200 kr i Trollhättan Fair Trade Shop, där du kan unna dig choklad, kaffe eller något annat gott.

När du löst Patos påskkryss rätt har du också hittat de tolv nyckelbokstäverna som tillsammans bildar ett påskinspirerat ord. Fyll i bokstäverna i rätt ruta i raden under korsordet, så växer ordet fram.

Skicka in till oss så att vi har svaret senast den 18 april 2016. Bland de rätta svaren drar vi en vinnare som får ett presentkort värt **200 kr** från Trollhättan Fair Trade Shop på Kungsgatan 22. Ytterligare fyra vinnare får ett paket Rättvisemärkt kaffe som också hämtas i affären.

Mejla ordet till patos@svenskakyrkan.se
Du kan också skicka lösningen i ett kuvert eller på ett vykort. Märk kuvertet "Korsord" och skicka till:

Svenska kyrkan

Box 161

461 24 Trollhättan

Du kan givetvis lämna din korsordslösning direkt till **Kyrkans hus** på Drottninggatan 42.

Kom ihåg att alltid uppe namn och adress!

FIRAS 25 MARS		PUCKEL-OXE	FÄRG-TONER	ISBANOR	INTE MODERN	SÅNG-KLÅDER	TREVLIGA	LÖVTRÄD	HYLLA		
ÅTER JÄRVAR ÖVAT OCH SKRAPAT		3	TYP AV ANTENN								
BOR I BEIRUT						HÅLLA UPPSIKT					
						HÄRT YTLAGER				VILDA GETDJUR	GAFFLAR OCH DIVIDERAR
VALUTA I TYSKLAND OCH FINLAND					KON-VULSION						1
					GNAGARE						
FRISVR ELLER VINTER-SPÖRT	LUKTA ILLA	OMRÅDE		7				PENDYL			
								KREATUR			
POPULÄR RAGGAR-BIL					STÄMMA						
					TIDNINGS-FORMAT						
						GAP	4				
						RECENT					
BUNTARNA								EFTER SOL			
								PRESIDENT I USA			
								1801-1809			
NISSAN	2	KRONISK	LUFTIGA PLAGG							ÅR VINTER-GRÖNA EN	LINDRAR BAFUCIN
			GROGGY							KÄRLEKS-FULLT FORT-FARANDE	
										6	DEN UT-LOSES AV OFFRET
SKREV OM SHERLOCK HOLMES					BUSKE MED GULA BLOMMOR	11	STICKS KÄND DÄNSÖR		FRI FRÅN KOMPLEX		
									PRIVATA		
RINNER GENOM ZARAGOZA					BETAR PÅ PRÄRIEN						9
					TÅ HÄN-SYN TILL						
HAR KLOR			HELG STÖRK NÅSET OCH PIKEN							SKIVA	KNEP
IDROTTS-PLATS I UPPSALA								8		KALCIUM	
										VRID-REGLAGE	HUVUD-STAD
											FÖRE-LÄSA
LÅGA				TOR OCH BALDER					ORGANI-SERAT		
				FÅGEL					HAR TOLV KÄNTER		
UNDER-VISANDE						5				HAR ARVS-ANLAG	
										KAN MAN LIGGA I	PÅ DET SÄTTET ELLER KÄRL
SPION OCH SATSDEL											RYMMA ELLER SNO REKLAM
AFRIKAS PÄRLA					SES PÅ KÄSINO						
					GER SMAK ÅT GIN OCH GENEVER					KAN MAN SMYGA PÅ	10

Korsordskonstruktör: Lars-Göran Ståhl

Vinnare av Julkrysslet i Patos nr 1, 2015

Barbro Hall, Presentkort 100:- i Fair Trade Shop

Vivi Fredriksson, 1 paket Rättvisemärkt kaffe

Åsa Sundberg, 1 paket Rättvisemärkt kaffe

Inga Andersson, 1 paket Rättvisemärkt kaffe

Tore Fällén, 1 paket Rättvisemärkt kaffe

Vinnarna har meddelats.

Nyckelordet →

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----

50 000 penséer väntar på att få hälsa våren till Trollhättans begravningsplatser, kyrkor och församlingshem. Nu kliar det i de gröna fingrarna på kyrkogårdsförvaltningen.

Att få ta tag i alla planteringar och se hur naturen vaknar är något man längtar efter varje år, medger kyrkogårdschefen Roger Patriksson.

Och nu börjar det närma sig. Roger, hans biträdande kyrkogårdschef Pia Dosé och alla kyrkogårdsarbetarna står i beredskap att under april ägna åtskilliga veckor åt penséerna.

– De flesta ska planteras vid gravarna på Håjums och Götalundens begravningsplatser, men det är också många rabatter och planteringar både runt begravningsplatserna och vid alla våra kyrkor och församlingsgårdar i ytterområdena, säger Pia.

INNAN VALBORGSHELGENSKA det vara klart. För att sedan ersättas av 50 000 sommarplantor lagom till midsommar. Allt för att begravningsplatserna ska bjuda på en prunkande och stilfull miljö.

– Jag har jobbat på kyrkogårdsförvaltningen i 25 år och för mig är det ett hedersuppdrag. Våra begravningsplatser rymmer så mycket av stadens historia, säger Pia, samtidigt

som hon kollar rötterna på några av plantorna i havet av penséer som nu växer till sig vid familjeföretaget Löfgrens Handelsträdgård på Stallbackaområdet. Härifrån beställer kyrkan både vårens och sommarens planteringsblommor.

– Kyrkogårdsförvaltningen tillhör en av våra absolut största enskilda kunder, säger Mathias Löfgren.

ATT KUNNA FÖLJA uppdrivningen av blommorna är en stor fördel för Pia Dosé och Roger Patriksson.

– Då vet vi att vi får bra kvalitet och dessutom innebär det färre transporter. Och det är lätt att göra kompletteringar. Även buskar och träd köper vi lokalt, medan lökväxterna beställs från Holland där de största bolagen finns i den branschen, berättar Roger.

Under 2015 investerade

Buskar och träd köper vi lokalt, medan lökväxterna beställs från Holland.

Under senvintern besöker Pia Dosé och Roger Patriksson ofta handelsträdgården för att se till att vårens och sommarens planteringsblommor växer som de ska.

VÅR

Text: Erik Torstensson Foto: Jerry Lövberg

VÄXTHUSET

Pia Dosé är utbildad landskapsingenjör vid lantbruksuniversitetet i skånska Alnarp och ser jobbet på kyrkogårdsförvaltningen som ett hedersuppdrag.

kyrkogårdsförvaltning i Trollhättans pastorat cirka 800 000 kronor i blommor, buskar och träd.

– Vi vill att våra begravningsplatser ska vara en del av vardagslivet i Trollhättan och på Håjum har vi ju en väldigt fin parkdel som verkligen inbjuder till promenader, säger Roger.

Hur mycket han och Pia än skulle vilja så ingår inte själva planterandet i deras jobb.

– Det kliar verkligen i fingrarna, men vår uppgift är att planera och ansvara övergripande för skötseln och begravningsverksamheten, så jag får ta igen mina trädgårdsbehov hemma, säger Pia. Hon har ständigt många små projekt igång vid sitt lantliga ställe utanför Ljungskile.

HON ÄR UTBILDAD landskapsingenjör vid lantbruksuniversitetet i skånska Alnarp och kan inte tänka sig att jobba med något annat. Roger Patriksson instämmer. Gymnasieåren tillbringande han på Dingle Naturbruksskola med inriktning mot trädgårdsskötsel och fick sedan jobb hos Vattenfall i Trollhättan. Det statliga kraftbolaget ägde då även grönyrtorna runt fallen och slussarna så det fanns att göra. Han har jobbat i branschen sedan dess och blev kyrkogårdschef för ett år sedan.

– Jag är uppväxt på ett lantbruk så jag har alltid varit nära naturen och trivts med det, berättar Roger.

Han bor kvar på landet utanför Trollhättan. Den här tiden på året är extra spännande om man dessutom startat upp olika anläggningsprojekt under hösten, konstaterar han.

– Då vill man ju inget hellre än att få börja så och plantera och göra allting klart. ♥

Pias bästa trädgårdstips!

- **Rätt växt på rätt plats.** Ta reda på hur växten vill ha det med bland annat sol, skugga, sandjord, lerjord och hårdighetszoner och fundera på vilka förutsättningar din trädgård erbjuder.
- **Bra jord betyder allt.** Komplettera befintlig jord med planteringsjord eller torvjord. Perenna rabatter tycker om få tillskott av organiskt material. Blanda barkmull och höns gödsel och dressa över plantorna på vårkanten. Satsa också på bra jord i blomsterurnorna.
- **En damm skapar liv.** Anlägg gärna en liten damm som omges med vackra perenner. Några näckrosor och guldfiskar gör det extra vackert och dessutom får du möjligheten att studera grodor, salamandrar och trolsländor på nära håll.
- **Välkomna fåglarna.** Fåglar är alltid ett trevligt inslag, så sätt upp fågelholkar och placera ut fågelbad. Framåt höstkanten är bär ett bra lockmedel, precis som bukettplar, vresrosor och rönnbärsträd. Med solrosfrön, jordnötter och hampa i en upphängd fågelmatare blir du extra populär framåt senhösten.
- **Förläng säsongen.** Plantera växter med sprakande höstfärger. Det kan vara vackra blad, färgstarka bär, frukter eller blommor. Korkvingad benved, häggmispel, japanska lönnar, ullungrönn, aster, hortensia, astillbe och pärlaterneller är några tips.
- **Hjälp insekterna att trivas.** Utan humlor, bin och fjärilar försämras jordbruk, trädgårdar och blomsterängar dramatiskt. Genom att plantera insektsdragande växter som blommor från tidig vår till sen höst gör du inte bara en hjälpinsats, utan får dessutom ett ombonat surr i trädgården. Kantnepeta, timjan, rosmarin, gurkört, anisop, lavendel, honungsfacelia, balkansippa, krokus och astrar är några exempel på vad som funkar.
- **Skapa trädgårdsrum.** En genomtänkt och spännande trädgård kräver en del jobb, men det är det värt. Och kom ihåg att du ska njuta av den också. Skapa trevliga sittplatser på olika ställen och placera ut blomsterkrukor, ljuslyktor, stenar och snäckor som bidrar till att skapa rums känsla.
- **Ogräset trivs inte alls med hett vatten.** Koka upp och spruta på ogräset i ett tidigt skede så rör det och förmultnar.
- **Mossa är chanslös mot askan från kaminen eller öppna spisen.** Sprid ut över gräsmattan och släpp fram det gröna gräset istället.

DANS OCH RYTMIK

**Sjunga Lekakör, Skogshöjdens kyrka,
måndagar 17- 17.45**

Här träffas barn mellan 3 och 7 år för att leka, sjunga, dansa och utforska rytminstrument.

– Ibland är vi också med och sjunger i våra gudstjänster för små och stora, berättar körledaren Elisabeth Samuelsson. Någon föranmälan behövs inte. Välkommen!

För mer info, kontakta:

Elisabeth Samuelsson 0520-47 29 56

elisabeth.a.samuelsson@svenskakyrkan.se

FIKA OCH PRATA PÅ VÅRT SPRÅKCAFÉ

Lextorpskyrkan, tisdagar 13-14.30

Över en kopp kaffe och med hjälp av läroböcker, korsord, magasin och dagstidningar får du bra träning i vardags-svenska under avspända former. Alla som vill lära sig mer svenska, och samtidigt träffa trevliga människor, är välkomna till caféet i Lextorpskyrkan. Du behöver inte föranmäla dig, bara kom!

För mer info, kontakta:

Ingela Hadin 0520-47 29 41

ingela.hadin@svenskakyrkan.se

MATRÄTTEN

MED JENNY BERGGREN, LOPPIS & HÖJDARNA

Trots att vi egentligen har tillräckligt med mat för att det ska räcka till alla, går nästan 800 miljoner människor utan varje dag. Det kan du vara med och påverka den 19-20 mars.

Den 20 mars avslutas Svenska kyrkans fastekampanj med att all kollekt, i alla kyrkor i landet, samlas in till Maträtten som fokuserar på att allas rätt till mat. Förutom kollekten pågår andra aktiviteter i Trollhättan under helgen, vars hela överskott går till mer mat till fler, runt om i världen!

Loppis i Lextorp – lördag 19 mars:

Mellan kl 10-13 är det loppmarknad med kaffeservering, tombola och lotterier i Lextorpskyrkan. Gåvor till loppisen tas emot fr o m 14 mars (ej skrymmande saker eller kläder).

Servering i Skogshöjden – 20 mars

Efter gudstjänsten kl 10 är kyrkan öppen mellan 11-12 och 16-18 med servering, försäljning och lotterier.

Kvällsmusik med Jenny Berggren – 20 mars

Kl 18 är det kvällsmusik i Skogshöjdens kyrka med Jenny Berggren från Så mycket bättre... och Ace of Base. Jakob Petrén spelar piano och Höjdarna, Ungdomskören och Skogshöjdskören deltar under ledning av Helena Cervin.

Du kan bidra direkt till Maträtten med 100 kr genom att sms:a MAT till 72905.

MAMMOR OCH HJÄLTAR I KÅKSTADEN.

Med enkla medel gör de omkring hundra mentormammorna i Kapstaden små underverk, med hjälp av sin egen erfarenhet och sitt engagemang.

Sjukhusprästen på NÄL, Birgitta Edvinsson, träffade några av Kapstadens mentormammor under sin resa till kåkstaden Khayelitsha i Sydafrika.

Birgitta Edvinsson, en av två sjukhuspräster på NÄL, imponerades av mammornas insatser när hon besökte Sydafrika i november. Som vice ordförande i Skara stifts internationella råd ingick Birgitta i den grupp från Svenska kyrkan som under tio dagar besökte projekt i Kapstaden som kyrkan är med och stödjer.

DET HAR GÅTT några månader sedan hemkomsten, men intrycken lever fortfarande kvar väldigt starkt och nu åker Birgitta Edvinsson runt i stiftet och berättar mer om de olika projekten.

Under en hel dag följde hon mentormammornas arbete i kåkstaden Khayelitsha.

– De har själva klarat att ta hand om sina barn i kåkstädernas tuffa miljö och får också en grundutbildning i barn- och mödravård. I sin ryggsäck har de med sig våg, måttband, längd- och viktdiagram, berättar Birgitta.

MENTORMAMMORNA KNACKAR DÖRR i sina egna bostadsområden. De fungerar som stöd och informerar exempelvis om betydelsen av amning och att försöka klara en bra hygien trots väldigt enkla levnadsförhållanden i dåliga bostäder, som mer påminner om skjul. Det är viktigt att finna kvinnorna redan under graviditeten, eftersom var tredje mamma är HIV-positiv och viruset förs över till barnen vid förlösningen om mamman inte äter bromsmediciner.

Många av mammorna är väldigt unga och flera står helt ensamma med föräldraskapet. >

Mentormammorna i organisationen Philani stödjer, hjälper och ge råd till nyblivna och blivande mammor för att minska barnadödligheten. **Foto:** Simon Stanford

I Kapstaden finns omkring 100 mentormammor, som sedan den uppsökande verksamheten startade 2014 har besökt närmare 200 000 hushåll. **Foto:** Eric Miller

I samband med en morgonmessa i Kapstaden fick Birgitta Edvinsson möjligheten att lyssna till och hälsa på ärkebiskopen Desmond Tutu.

Ofta har de förlorat sin egen mamma i aids och har ingen att fråga. Mentormammorna spelar en oerhört stor roll och jag är stolt över att Svenska kyrkan är med och stödjer detta, säger Birgitta Edvinsson.

En av de unga mammorna som Birgitta träffade beskrev med stor värme vad hennes mentormamma betyder för henne och många andra i samma situation: "Hon är min mamma, min syster och min hjälte".

I KAPSTADEN FINNS omkring 100 mentormammor, som sedan den

Många av mammorna är väldigt unga och står ofta helt ensam med föräldraskapet.

Uppsökande verksamheten startade 2014 har besökt närmare 200 000 hushåll. Chansen att överleva till vuxen ålder ökar radikalt för de barn som får uppleva sin femårsdag. Låt fler fylla fem var också temat för kyrkans stora decemberinsamling.

– Mentormammorna engagerar sig även på andra sätt och undervisar exempelvis om riskerna med alkohol och droger och ser till att äldre barn kommer iväg till skolan.

DEN SVENSKA LÄKAREN Ingrid le Roux, som länge engagerat sig i mödra- och barnhälsovård i Sydafrika har grundat verksamheten och organisationen Philani. Ingrid är också ärkebiskopen Desmond Tutus läkare och var den läkare som, utsänd av Svenska kyrkan, först undersökte frihets-

kämpen Nelson Mandela när han släpptes efter 27 år i fångenskap. Mandela som ju sedermera blev Sydafrika president under fem år.

UNDER RESAN I Kapstaden besökte gruppen också Institute for healing of memories. Prästen Michael Lapsley har grundat det för att ge kraft att gå vidare för både offer och förövare, när det gäller exempelvis diskriminering eller våldtäkter. Försoning är ett viktigt ledord och efter 40 år av apartheid finns många sår att läka i Sydafrika. Michael Lapsley fick under sin kamp emot apartheid fly landet och en brevbomb berövade honom ett öga och båda armarna.

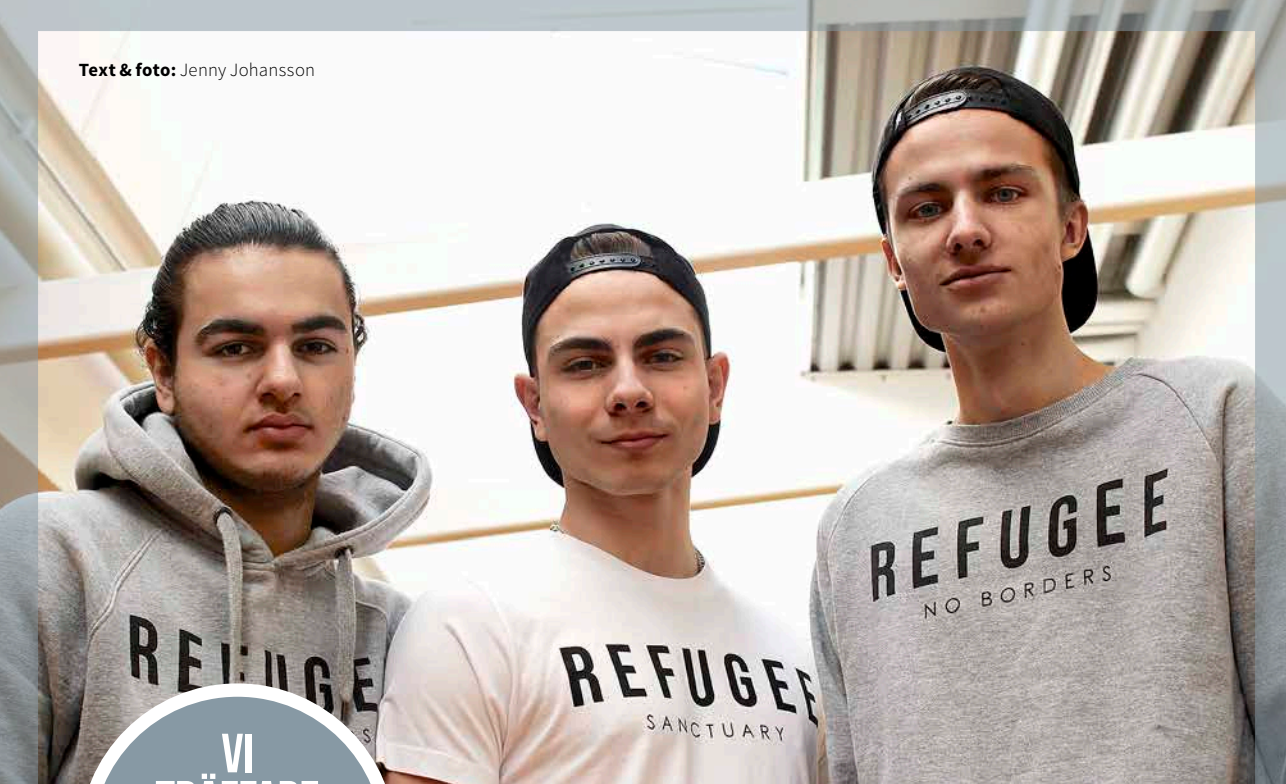
Institutet hjälper både enskilda, grupper och länder som ligger i konflikt med varandra.

ÄVEN BESÖKET VID det teologiska universitetet i Stellenbosch utanför Kapstaden gjorde starka intryck. Med stöd av bland annat Svenska kyrkan har universitetet startat en masterutbildning (Theology, gender and health) där studenterna får möjlighet att forska kring frågeställningar som rör samhället de själva lever i.

– En nigeriansk student som vi träffade hade själv sett sin egen pappa bli halshuggen av Boko Haram, berättar Birgitta Edvinsson.

Studenten jobbar nu med frågan hur man kan motverka att den militanta islamistiska rebellgruppen skrämmer flickor från att utbilda sig. Boko Haram har bland annat kidnappat flickor från skolor för att hindra dem från "västerländsk utbildning".

– Den här resan har gett mig mycket och stärkt min övertygelse om att Svenska kyrkans internationella engagemang är oerhört viktigt, säger Birgitta. ♥

VI TRÄFFADE

... Michael Salame, Ylli Kadrijaj och Viktor Zimmer Wernersson, som driver UF-företaget Refugee Europe UF. Killarna går andra året på Ekonomiska programmet på Magnus Åbergsgymnasiet.

Vad är Refugee Europe UF?

– Refugee Europe UF är alltså vårt företag som säljer kläder för att samla in pengar till välgörenhet, säger Ylli.

– Vi satt och diskuterade kring olika idéer för ett UF-företag, samtidigt som flyktkrisen var som störst. Då kom vi på att vi kunde göra vårt eget klädmärke, och låta 20 procent av intäkterna gå till Rädda Barnen, berättar Viktor.

Hur gick ni till väga?

– Vi ville göra det så stort som möjligt så vi kontaktade ägaren till Junkyard. Han hjälpte oss med kontakter för att hitta tröjor och t-shirts och någon som kunde trycka. På en vecka gick vi från idé till färdiga kläder, säger Viktor.

– Under nästa möte med Junkyard frågade vi om vi fick sälja våra kläder i deras butik och det gick bra. Nu kan man köpa kläderna hos både Junkyard och hos Johann på Storgatan, säger Michael.

Vad driver er?

– Vi har alla kommit till Sverige av en

anledning. Jag flydde från kriget i Kosovo, Michael flydde från Libanon när Israel bombade landet 2006 och Viktors morfar flydde från nazisterna under andra världskriget. Vi kan förstå hur det känns för de som är på flykt, berättar Ylli.

Hur har det gått med företaget?

– Det har gått bra. Nu funderar vi på att utöka konceptet och göra det mer globalt, så att det kan täcka även annan välgörenhet, säger Viktor.

Vad har ni lärt er?

– Att förhandla och att inte fastna i en produkt. Det är bättre att försöka bredda sig och nå ut till så många som möjligt.

Finns Refugee Europe UF kvar när terminen är över eller avslutar ni det?

– Vi har bra idéer och vi har fått in en fot och vet hur det fungerar, säger Michael.

– Vi kommer att fortsätta på ett eller annat sätt att vara entreprenörer och sträva efter att driva eget företag, säger Ylli.

Ung Företagsamhet

- UF-företag drivs av gymnasieungdomar på alla program.
- Ungdomarna startar upp företaget och avslutar det vid läsårets slut.
- 66 UF-företag drivs av 217 elever i Trollhättan under läsåret 2015/2016
- Eleverna tar fram affärsidé, genomför marknadsundersökningar och skaffar startkapital.
- Förtagen sprider sig över alla branscher, men under senare år har intresset ökat för miljö och sociala företag.
- Den 19 mars går UF-mässan av stapeln i Nova Arena. Här kan man ta del av ungdomarnas arbete, handla nya roliga saker och fyllas av framtidstro.

Maila Hyvönen är en av de Sverigefinländare som kom hit under slutet av 1960-talet för att ge sin familj en bättre framtid. Hon vet hur det är att komma till ett nytt land, att inte kunna språket och att inte känna någon.

DE KOM MED HOPP OM JOBB OCH ETT BÄTTRE LIV.

Amy Johansson / Shutterstock.com

Året var 1969. I Finland var arbetslösheten hög, men i Sverige skrek industrin efter arbetskraft och i Trollhättan var efterfrågan på bilbyggare stor. Maila Hyvönen, 80, var mitt i livet när hon flyttade hit med sin man och nioårige son. Tanken var att stanna några år, men Maila blev kvar.

Precis som sin vän Taina Väyrynen, 66, har Maila en speciell relation till Trollhättan och Saab.

– Både staden och företaget har betytt mycket för oss och det kändes jobbigt när Saab gick i konkurs, säger Maila, som jobbade 32 år i måleriet där även maken Olavi anställdes.

Tillsammans med sin man och sonen Jari gick Mailas flyttlass till Slättervägen på Kronogården, som då var lite av en finländsk koloni till följd av den stora arbetskraftsinvandringen. Toppnoteringen nåddes 1970, då 90 000 finländare kom till Sverige.

Bakom den stora uppgången låg bland annat bestämmelsen att alla som bodde utanför Norden måste ha ordnat med arbete, arbetstillstånd och bostad före inresan till Sverige. Följden blev att de svenska företagen vände blickarna mot grannlandet, där både levnadsstandarden och lönerna var lägre.

ÄVEN OM TAINA och Maila inte flydde från krig och förtryck, så identifierar de sig med alla de människor som idag flyr runt om i världen.

– Just att komma till ett nytt land, att inte kunna språket och inte känna någon. Det är inte så lätt, även om vi var i en annan situation än de som flyr hit idag. Jag kan fortfarande fundera på hur vi tänkte när vi flyttade, men det var ett sätt att få en nystart, berättar Taina.

Hon var 20 år och hade sin sju månader gamla dotter Saga med sig då hon kom till Trollhättan tillsammans med sin man Paavo samma år som Maila. Taina jobbade i Saabs pressverkstad i 23 år, men när den första stora Saab-krisen var ett faktum skollade hon om sig till undersköterska. Maken jobbade också många år på Stallbackas bilfabrik. Pensionärs-paret har blivit kvar i Trollhättan, där även döttrarna Saga och Susanne bor med sina familjer. Tainas

elle

Även om Taina och Maila inte flydde från krig och förtryck, så identifierar de sig med alla de människor som idag flyr runt om i världen.

vardag är numer fylld av promenader, cykelturer, barnbarn och körsång i den finska kyrkokören vid Lextorpskyrkan. Hon jobbar också som kyrkvård och deltar i många av de finskspråkiga aktiviteter som kyrkan anordnar.

– Gemenskapen med andra Sverigefinländare genom Lextorpskyrkan betyder väldigt mycket. Det är hemma på något sätt, säger Taina, som också jobbat inom den diakonala verksamheten och fortfarande gör uppskattade hembesök hos äldre Sverigefinländare i Trollhättan.

TAINA OCH MAILA träffades i Finska föreningens kör i Trollhättan på 1980-talet och numer är även Maila en flitig gäst i Lextorpskyrkan, även om hon inte

och andra träffar där hon är med.

– Det är viktigt för mig att vara en del av det, annars kan det lätt bli lite ensamt.

VARJE SOMMARÅTERVÄNDER hon till Finland och hälsar på sin syster och bror. Sonen Jari och hans barn bor kvar i Trollhättan och Maila tycker det är viktigt att berätta om sina finländska rötter.

– Svenska är förstas barnbarnens förstaspråk, men jag försöker prata finska med dem så mycket det går. Och vårt äldsta barnbarn har varit i mina hemtrakter. Vi har pratat om att åka dit med hela sonens familj. Det skulle vara roligt, säger Maila och ler.

Tainas besök i Finland har blivit färre med åren,

Gemenskapen i kyrkan är viktig för den stora grupp finländare som kommit till Trollhättan, menar Maila Hyvönen, Taina Väyrynen och prästen Mikko Ollilainen.

elle

Andra som åkt till Sverige före oss kom hem på somrarna med nya bilar och berättade hur det var.

sjunger i kören.

– Jag hade tänkt att gå med för många år sedan, men jag har aldrig haft något körkort och när vi byggde hus och flyttade till Främmestad så var det inte så enkelt att ta sig in till stan, säger hon.

Nu bor hon i Trollhättan igen. Och i samband med makens begravning för fyra år sedan träffade Maila prästen Mikko Ollilainen, som bjöd in henne till att verkligen ta del av den finska verksamheten i Lextorpskyrkan. Idag bidrar hon inte minst med att se till att de finns nybakat i samband med kyrkkaffet

men hon har flera syskon i sitt forna hemland.

– Vi var fem syskon av nio som flyttade till Sverige för att jobba. En syster och två bröder flyttade tillbaka, men jag och en syster bor kvar i Sverige, berättar Taina.

Hon och Maila minns känslan av att lämna den relativt enkla levnadsstandarden hemma i Finland och komma till en trygg inkomst, en välutrustad lägenhet med vattentoalett och diskmaskin – och kunna köpa en egen bil.

– Andra som åkt till Sverige före oss kom hem på somrarna med nya bilar och berättade hur det var. Vi kom till Trollhättan på en fredag och min man började jobba på Saab på måndagen efter. När jag sedan började där också så jobbade vi olika skift i sexton år så att barnen kunde vara hemma, berättar Taina och får igenkännande nickar av Maila.

Mikko hade tänkt stanna i Sverige ett par år, men han blev kvar.

elle

Det blir en annan upplevelse och känsla att få höra Guds ord på sitt hjärtas språk. Det gäller förstås inte bara Sverigefinländare, utan alla.

PRÄSTEN MIKKO OLLILAINEN flyttade till Sverige 1983 för att jobba inom Finlands evangelisk-lutherska Folkmission i Göteborg. Så småningom utbildade han sig till präst och prästvigdes 1995 i Svenska kyrkan.

– Jag hade egentligen bara tänkt stanna i två år i Sverige, men så blev det inte, säger han och skratrar. Nu har han ett par år kvar till pension och har de senaste sju åren jobbat i Lextorpskyrkan med ansvar för kyrkans finska verksamhet i Trollhättan tillsammans med diakonen Elvi Määttä, assistenten Tuulikki Torkkola och musikern Kimmo Tuomaala.

Idag finns det bara två tjänstgörande finska präster i hela stiftet. Den tredje blev nyligen kyrkoherde.

– Det är svårt att rekrytera finska präster idag, säger Mikko.

Förutom under sommaruppehållet håller han finska gudstjänster i Lextorpskyrkan. Dessutom ordnas olika gruppverksamheter. En av årets höjdpunkter är Mors dag den andra söndagen i maj, som är officiell flaggdag i Finland.

DET ÄR VIKTIGT att få höra guds ord, att be tillsammans och att sjunga på sitt hjärtas språk. Det blir en annan upplevelse och känsla än att göra det på ett annat språk. Det gäller förstås inte bara Sverigefinländare, utan alla. Och oavsett om det gäller kyrkan eller inte, säger Mikko.

Han är född i närheten av Åbo, men barn- och ungdomsåren präglades av flyttar.

– Pappa hade ett jobb som gjorde att vi flyttade

totalt sjutton gånger. Det bidrog till jag saknar starka rötter och kunde lämna Finland.

Det kan också ha varit en bidragande orsak till att hans sökte sig till teologin.

– När jag var runt 19 år kände jag rotlöshet. Jag var tom inombords och ville söka svar på existentiella frågor. Jag kände en kallelse till att jobba inom den världsvida kyrkan.

Han började studera teologi inom Finska folkmissionen och fick så småningom jobbet vid rörelsens svenska verksamhet i Göteborg. Han och hans fru bosatte sig i Herrljunga 1986 och där bor de fortfarande kvar. Två av de vuxna sönerna har nu flyttat tillbaka till Finland. Båda är teologer och den äldste är prästvigd i Finska kyrkan. Den tredje sonen bor i Malmö och jobbar med försäljning.

Om Mikko och hans fru stannar i Sverige även som pensionärer återstår att se.

– Min fru är diakon i Borås och ska jobba några år till. Sedan får vi fundera på hur vi gör. Fast hur det än är känner jag mig lite som en främling när jag är i Finland. Det är ju inte samma land som när jag växte upp och jag har ju haft nästan hela mitt yrkesverksamma liv i Sverige. Och våra barn har växt upp här, konstaterar han. ♥

STARKA BAND MELLAN FINLAND OCH SVERIGE

Under 500 år, fram till början av 1800-talet, var Finland en del av den svenska stormakten. Under andra världskriget, då Ryssland attackerade Finland, evakuerades omkring 70 000 finska barn till Sverige. Många av dem stannade sedan kvar hos sina svenska fosterfamiljer.

Arbetskraftsinvandringen efter andra världskriget, och fram till 1980-talet, beräknas ha uppgått till cirka 400 000 personer. Ungefär hälften återvände under perioden hem till Finland igen. Året 1970 anländer 90 000 finländare till Sverige för att jobba.

Den finska språkgruppen har varit den största språkliga minoriteten inom Sverige och Sverigefinländare är en av Sveriges fem erkända minoriteter, tillsammans med judar, romer, samer och torne-dalingar.

År 2000 anslöt sig Sverige till Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om minoritetsspråk.

19/3	10:00 - 12:30	Basar med loppis i Lextorpskyrkan till förmån för Maträtten – kyrkans internationella arbete. Loppis, kaffeservering, tombola och lotterier. Gåvor till loppisen tas emot fr o m 14 mars (ej skrymmande saker eller kläder).
	10:00	Gudstjänst med små och stora, Skogshöjdens kyrka, AnnaLena Nordlund, Sjungalekakören medverkar. Kyrkan är öppen 11-12 och 16-18 med servering, försäljning och lotterier.
20/3	11:00	Gudstjänst, Götalundens kyrka, Marie-Louise Bengtsson
	11:00	Högmässa, Trollhättans kyrka, Maria Classon. Seniorkören medverkar under ledning av Mattias Eklund.
		Gudstjänst i Lextorpskyrkan, Barbro Gustavsson.
	14:00	 Finsk gudstjänst, i Lextorpskyrkan, Mikko Ollilainen
	17:00	Gudstjänst, Kyrkans gård Skoftebyn.
	18:00	Kvällsmusik i Skogshöjdens kyrka med Jenny Berggren från Ace of Base och Så mycket bättre, Jakob Petrén, piano Höjdarna, Ungdomskören och Skogshöjdskören under ledning av Helena Cervin
21/3	17:00	Passionsandakt i Götalundens kyrka, Fredrik Sahlin.
22/3	17:00	Passionsandakt i Götalundens kyrka, Marie-Louise Bengtsson.
	18:00	 Finsk passionsandakt i Lextorpskyrkan, Mikko Ollilainen
23/3	17:00	Passionsandakt i Götalundens kyrka, Marie Jönsson.
24/3	14:00	Skärtorsdagsmässa i Lextorpskyrkan, Barbro Gustavsson. Därefter torsdagssamlingens påskfest.
	17:00	Skärtorsdagsmässa i Götalundens kyrka, Marie-Louise Bengtsson.
	18.30	 Finsk skärtorsdagsmässa i Lextorpskyrkan, Mikko Ollilainen.
	19:00	Skärtorsdagsmässa i Skogshöjdens kyrka, Eivor Rova.
		Skärtorsdagsmässa i Trollhättans kyrka, Marina Lindquist Bild.

PÅSK I STAN!

Under slutet av mars är det passionsdrama och påskfest i Trollhättans pastorat, från fasteavslutningen till påskdagen. Här är några hållpunkter.

20/3
10:00

GUDSTJÄNST MED SMÅ OCH STORA

Skogshöjdens kyrka, AnnaLena Nordlund, Sjungalekakören medverkar. Kyrkan är öppen 11-12 och 16-18 med servering, försäljning och lotterier.

Joka sunnuntai on klo 14 Lextorpin kirkossa suomenkielinen jumalanpalvelus, pappina Mikko Ollilainen. Muuta suomenkielistä ohjelmaa on myös tarjolla Lextorpin kirkolla. Lue lisää på www.svenskakyrkan.se/trollhattan/suomeksi

I Sjukhuskyrkans andaktstämman på NÄL hålls mässa varje helgfri onsdag kl 16 och gudstjänst alla söndagar kl 16.

Läs mer om allt som händer på svenskakyrkan.se/trollhattan eller på facebook.com/svenskakyrkanrollhattan hittar du varje dag allt som är på gång. Även i tteLa och 7Dagar har vi återkommande information.

sensus

Konserter, föredrag eller andra evenemang som Trollhättans pastorat anordnar sker i samarbete med studieförbundet Sensus.

21/3
17:00

FIRA MED BACH I KYRKANS HUS

Den 21 mars är kompositören J S Bachs födelsedag. Därför anordnas European day of early music som sänds via videolänk från olika platser i Europa. Mellan kl 17-21 kan du njuta av livekonserter med barockmusik i Kyrkans Hus och 18.30 framträder Martin Cederwall och Mattias Eklund med Goldbergvarianterna av Bach på cembali. Kaffeserveringen är öppen hela kvällen. Fri entré!

19/3
10:00

BASAR I LEXTORPSKYRKAN

Till förmån för Maträtten – kyrkans internationella arbete. Loppis, kaffeservering, tombola och lotterier. Gåvor till loppisen tas emot fr o m 14 mars (ej skrymmande saker eller kläder).

20/3
18:00

JENNY BERGGREN I SKOGSHÖJDENS KYRKA

Kvällsmusik i Skogshöjdens kyrka med Jenny Berggren från Ace of Base och Så mycket bättre. Hon framträder tillsammans med pianisten Jakob Petrén samt köerna Höjdarna, Ungdomskören och Skogshöjdskören.

HÖGMÄSSA OCH SILLLUNCH I LEXTORPSKYRKAN

Magdalena Mellgren Sävenstrand. Lextorpskyrkans kör medverkar, Adam Blom, trumpet. Mellan den svenska och finska gudstjänsten serveras ägg, sill och finsk memma.

27/3
11:00

24/3
14:00

Skärtorsdagsmässa i Lextorpskyrkan, Barbro Gustavsson. Därefter torsdagssamlingens påskfest.

12-15/5

TIDIG-MUSIK-DAGAR

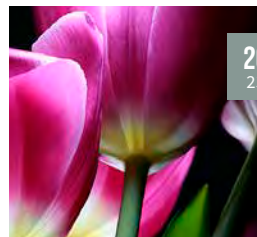
Mellan den 12 och 15 maj hälsar vi våra med Trollhättans egen festival; Tidig-Musik-Dagar. Organisten Mattias Ekblad är initiativtagare och under fyra dagar framförs tidig musik från flera olika scener i stan. I år är fokus barockmusik. Festivalen arrangeras av Trollhättans församling i samarbete med Trollhättans Stad, m fl.

25/3
18:00

Långfredagsmusik i Trollhättans kyrka med Mattias Eklund.

26/3
23:30

Påsknattsmässa i Götalundens kyrka, Fredrik Sahlin.

25/3	11:00	Långfredagsgudstjänst i Götalundens kyrka, Marie Jönsson.
		Långfredagsgudstjänst i Lextorpskyrkan, Barbro Gustavsson, Erik Gustafsson, viola.
		Långfredagsgudstjänst i Trollhättans kyrka, Lars-Åke Petersson.
	15:00	Långfredagsgudstjänst i Skogshöjdens kyrka, Eivor Rova.
	18:00	Långfredagsmusik i Trollhättans kyrka, Mattias Eklund.
26/3	23:30	Påsknattsmässa i Götalundens kyrka, Fredrik Sahlin.
27/3	10:00	Påskdagsgudstjänst i Skogshöjdens kyrka, Annika Ahlström. Skogshöjdskören medverkar. Brunch efter gudstjänsten
	11:00	Högmässa i Götalundens kyrka, Marie-Louise Bengtsson.
		Högmässa i Lextorpskyrkan, Magdalena Mellgren Sävenstrand. Lextorpskyrkans kör medverkar, Adam Blom, trumpet. Mellan gudstjänsterna serveras ägg, sill och finsk memma.
14:00	 Finsk gudstjänst i Lextorpskyrkan, Mikko Ollilainen.	
28/3	11:00	Gudstjänst med dop i Lextorpskyrkan, Magdalena Mellgren Sävenstrand
	16:00	Mässa i Götalundens kyrka, Marie Jönsson.

Mer information hittar du på trollhattanstidigmusikdagar.se

PÅSKENS ALLRA SKÖNASTE RIS.

Det vackra och påskglada riset har en strängare historia än vad man kan tro.

Fram till 1500-talet var det tradition att husfadern, inför påsken under fastetiden, använde riset på familj och husfolk som en påminnelse om Jesu lidande. För att mjuka upp den mindre behagliga behandlingen knöts fjädrar i riset.

Numera är fjädrarna huvudsaken och påskriset en positiv och stämningshöjande tradition. Och skönt är väl det.

FRÅN LÖSKOKT VIVALDI TILL HÅRD- KOKT MUSIKAL

För att undvika den otåliga väntan på att ditt påskägg ska bli kokt helt efter eget tycke och smak serverar vi här en njutningsbar äggklocka i Spotify-format. Välj låt efter koktid!

PLAY ON SPOTIFY

Vivaldi: The Four Seasons - Concert...
Antonio Vivaldi, Nigel Kennedy, English C...
Klassiskt löskokt 03.08

För kärlekens skull
Ted Gärdestad, Sol, vind och vatten/Det bä...
Löskokt deluxe 04.08

Vårens första dag
Laleh, Sjung
Halvfast gula 04.41

En sångarsaga
Mandó Diao, Infruset
Hårdkokt light 06.40

Epilogue (Finale)
Les Misérables - 10th Anniversary Concert ...
Hårdkokt 09.17

Epilogue: You And I / The Story Of C...
Elaine Paige, Tommy Korberg - Chess (The ...
Definitivt hårt 10.29

Direktlänk till Spotify-listan finns på svenskakyrkan.se/trollhattan

Du kan också gå direkt till listan via QR-koden.

MATRÄTTEN

– för allas rätt till mat

SMS:a MAT till 72905 och ge 100 kr

Svenska kyrkan
INTERNATIONELLT ARBETE

medlem av
actalliance